

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата педагогічних наук, доцента
Неїжпапи Людмили Станіславівна
на дисертацію **Мищак Людмили Михайлівни**
на тему «Педагогічні умови інтеграції студентської молоді до
соціокультурного середовища великого міста»,
представлену на здобуття наукового ступеня
доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Інтеграція студентської молоді до соціокультурного середовища великого міста є важливим соціально-педагогічним завданням, особливо в умовах урбанізації та глобалізації. Великі міста пропонують широкий спектр можливостей для самореалізації, зокрема через культурні, освітні та професійні ресурси. Водночас молодь може зіштовхнутися з психологічними бар'єрами, соціальною ізоляцією, стресом і складнощами адаптації. Тому важливо розробити ефективні педагогічні умови, які сприятимуть гармонійній інтеграції студентів у соціокультурне середовище міста. Особливого значення набуває роль закладів вищої освіти, які не лише забезпечують професійну підготовку, а й виконують функцію соціалізації, допомагаючи студентам знайти своє місце у суспільстві. Вивчення педагогічних умов інтеграції дозволяє визначити оптимальні стратегії підтримки студентів, сприяти формуванню їхньої громадянської активності, культурної компетентності та соціальної відповідальності.

Дослідження цієї проблеми має важливе наукове та практичне значення, оскільки сприяє удосконаленню освітнього процесу, підвищенню ефективності соціально-педагогічної підтримки студентської молоді та формуванню сприятливого середовища для їхнього розвитку у великому місті. Вищезазначене підтверджує актуальність обраної теми дисертаційного дослідження.

Авторка обґрунтовано підкреслює наявність низки суперечностей між динамічним процесом соціокультурної інтеграції студентів та відсутністю ефективних педагогічних моделей і технологій для підтримки цього процесу в умовах великого міста. Дослідження спирається на нормативно-правову базу, зокрема закони України «Про вищу освіту», «Про освіту», «Про основні засади молодіжної політики», «Про соціальні послуги», а також міжнародні документи, що створює підґрунтя для впровадження результатів дослідження в практику.

Науковий апарат дисертації окреслено чітко. Предмет (зміст, форми та методи інтеграції студентської молоді в соціокультурне середовище

великого міста) вдало визначив домінуючий аспект дослідження. Це посприяло доцільній постановці мети і завдань дисертаційної роботи, підбору методів дослідження.

Наукова новизна роботи полягає у визначенні та теоретичному обґрунтуванні педагогічних умов інтеграції студентської молоді до соціокультурного середовища великого міста. Зокрема, Мищак Л.М. сформулювала сутність поняття «інтеграція студентської молоді до соціокультурного середовища великого міста», запропонувала підхід до визначення педагогічних умов, що сприяють соціокультурній інтеграції студентів та розробила критерії та показники інтеграції студентської молоді до соціокультурного середовища великого міста. Практичне значення дослідження підтверджується розробкою та впровадженням методичного забезпечення для підвищення рівня інтеграції студентської молоді до соціокультурного середовища великого міста в практику роботи закладів вищої освіти.

На підставі ґрунтовного аналізу наукових досліджень з психологічної, педагогічної, соціально-педагогічної літератури дисертантом визначено поняття «інтеграції» як процес забезпечення умов для повноцінного входження молодих людей у соціум, їхнього самоствердження, розвитку громадянської активності та професійного становлення. Відзначено, що інтеграція студентської молоді у соціокультурне середовище – це важливий процес, який сприяє гармонійному розвитку особистості, її адаптації до суспільства, формуванню активного громадянина в освіті, культурі, традиціях, соціальній взаємодії та громадській активності.

Людмилою Михайлівною обґрунтовано можливості великих міст, що сприяють соціокультурній інтеграції студентської молоді, а також виклики, які впливають на успішність інтеграції студентства, зокрема: неадаптованість до темпу життя у великому місті, наявність мовного чи культурного бар'єру, соціальна анонімність, фінансові труднощі. Привертає увагу, охарактеризовані дисертанткою чинники, які впливають на процес інтеграції студентської молоді у соціокультурне середовище великого міста: індивідуальні чинники, соціальні чинники та чинники середовища.

Серед наукових надбань дисертаційного дослідження є обґрунтування педагогічних умов інтеграції студентської молоді у соціокультурне середовище великого міста: забезпечення адаптаційно-освітньої підтримки, формування інтеграційного освітнього середовища, стимулювання соціальної взаємодії та участі у позанавчальній діяльності.

Мищак Л.М. досить ретельно й цілком правильно підійшла до визначення і обґрунтування критеріїв (соціальний, побутовий, освітній,

комунікаційний), показників формування інтегрованості студентської молоді до соціокультурного середовища великого міста. Оцінка сформованості визначених критеріїв та показників здійснювалася на трьох рівнях: низький, середній та високий.

Під час констатувального етапу дослідження, зміст, якого розкрито в п. 2.2. дисертації, на підставі аналізу емпіричної інформації, отриманої за допомогою розроблених автором анкет, охарактеризовано результат оцінювання рівнів сформованості всіх досліджених складових структурних компонентів учасників КГ та ЕГ. Встановлено, що більшість студентів, а це 80 осіб (52,9 %) мають середній рівень інтегрованості. Також дисертанткою було здійснено контент-аналіз документації закладів вищої освіти (планів роботи факультетів, кафедр та кураторів закладів вищої освіти), за результатами якого було виявило ряд недоліків, що і зумовило необхідність впровадження педагогічних умов.

Дисертантка витримала всі вимоги до проектування і реалізації формувального етапу експерименту, спрямованого на обґрунтування та впровадження змістовно-технологічного забезпечення інтеграції студентської молоді в соціокультурне середовище великого міста. Дисертанткою, до запропонованих педагогічних умов, вдало розроблено та впроваджено перелік форм роботи, зокрема кураторська година «Створення сприятливого освітнього середовища: знайомство з куратором та шляхи підтримки», круглий стіл «Створення сприятливого освітнього середовища: досвід та ідеї для покращення», лекція «Молодіжна культура великого міста», майстер-клас «Орієнтація в міському середовищі для студентської молоді», екскурсії містом, майстер-клас з мистецтва самопрезентації, тренінг з емоційної стійкості, скринька довіри, ігровий практикум, зустріч зі студентами-старшокурсниками, які активно займаються громадською діяльністю.

Надані автором методичні матеріали, які представлені у додатках, без сумніву можна розглядати як орієнтир відповідного змістовно-технологічного забезпечення для всіх закладів вищої освіти України, які прагнуть сприяти інтеграції студентської молоді в соціокультурне середовище великого міста.

Обґрунтованим є здійснення Людмилою Михайлівною оцінки результатів контрольного етапу експерименту: доведено наявність суттєвих позитивних зрушень у динаміці змін критеріально-рівневої сформованості якісних та кількісних показників інтегрованості в експериментальній групі. Авторка демонструє позитивну динаміку зростання рівня інтегрованості після впровадження розроблених педагогічних умов, особливо за побутовим

та освітнім критеріями. Одержані в ході дослідження результати висвітлено у численних таблицях і рисунках, наявних у дисертації.

Послідовність викладу та доказовість положень і висновків – це ті характеристики, які надають дисертації цілісності, повноти й завершеності. Заслугує схвалення прагнення дисертантки до ґрунтовних узагальнень після окремих масивів матеріалу, що забезпечило чітку структурованість роботи. Потрібно також відзначити всебічність джерельної бази дослідження, продуману структуру тексту, логічність змісту дисертації.

Висновки сформульовані чітко, розкривають відповідно до завдань основні науково-практичні надбання дисертації.

Результати дослідження достатньо апробовані, висвітлені в матеріалах 18 науково-практичних конференцій міжнародного та всеукраїнського рівнів. Основні положення дослідження засвідчено у 20 наукових публікаціях, які відображають результати теоретичного й експериментального пошуку, що узагальнено у змісті дисертації. Отже, дисертація Мищак Л.М. демонструє вміння здобувача обґрунтувати ключові положення з досліджуваної теми на методологічному, теоретичному й практичному рівнях.

Аналіз роботи Мищак Людмили Михайлівни як цілісного теоретико-експериментального дослідження дає нам підстави зробити деякі зауваження, що мають характер рекомендацій:

1. Певні формулювання ключових понять дисертаційного дослідження потребують більшої чіткості, зокрема авторське визначення «інтеграція студентської молоді», «соціокультурна інтеграція студентів» та «інтегрованість студентської молоді до соціокультурного середовища великого міста», які зазначені в науковій новизні.

2. Варто було б детальніше розкрити механізми взаємодії закладів вищої освіти з міськими культурними та громадськими інституціями для забезпечення ефективної інтеграції студентів, охарактеризувати декілька форм такої співпраці.

3. Було б корисно розширити аналіз психологічних аспектів інтеграції, зокрема розглянути питання емоційного інтелекту та стресостійкості студентів у новому соціокультурному середовищі.

4. В дисертації зазначено, що для оцінки рівнів сформованості інтеграції студентської молоді до соціокультурного середовища великого міста було використано авторські методики, зокрема «Анкета для вимірювання рівня соціальної інтегрованості студентів» та «Опитувальник для студентів щодо інтеграції в соціокультурне середовище великого міста». Більшість питань запропонованих методик передбачають чотирьох- або п'ятибальну шкалу рівнів. Тому, на наш погляд, потребує додаткового

пояснення, яким чином результати проведених методик зводились до єдиної шкали для визначення трьох рівнів: низького, середнього та високого.

5. Потребує уточнення, чому для дослідження показників освітнього критерію, дисертантка використовує «Анкету рівня комунікації студентів» і робить значний акцент на дослідженні саме комунікативних навичок (с. 119-120), зважаючи на те, що пропонується і комунікаційний критерій. Бажано розділити питання для виявлення показників освітнього критерію в окремому діагностичну методику.

6. Для уточнення результатів експерименту і встановлення достовірності отриманих результатів вважаємо за доцільне більш широке використання математично-статистичних методів.

Однак висловлені зауваження та побажання є дискусійними і не применшують належної оцінки наукового рівня дисертації, яка є вагомим внеском у розробку проблеми інтеграції студентської молоді до соціокультурного середовища великого міста.

Таким чином, дисертація «Педагогічні умови інтеграції студентської молоді до соціокультурного середовища великого міста», є завершеним науковим дослідженням, відповідає вимогам нормативних документів до кандидатських дисертацій, а його авторка Мищак Людмила Михайлівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

РЕЦЕНЗЕНТ:

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної освіти
та соціальної роботи Українського
державного університету
імені Михайла Драгоманова

